

ZAHRADY SE ZÁMKEM V KROMĚŘÍŽI (1998)

VÝJIMEČNÁ SVĚTOVÁ HODNOTA

Stručná syntéza

Soubor skládající se z arcibiskupského zámku, přilehlé Podzámecké zahrady a nedaleké Květné zahrady se nachází v centru historického města Kroměříž ve Zlínském kraji v České republice.

Zahrady a zámek v Kroměříži jsou příkladem raně barokního architektonického souboru, který do střední Evropy, zničené třicetiletou válkou, přinesl velmi hodnotnou architekturu italského původu, ve spojení s vysoce kvalitním sochařstvím, malířstvím a užitným uměním. V Květné zahradě bylo zahradní umění dovedeno až na samý vrchol dokonalosti, když zde byly s naprostou virtuozitou uplatněny technické možnosti využití vody. Podzámecká zahrada je mimořádnou ukázkou tvůrčího sbližení střeoevropského zahradního umění se širšími evropskými trendy krajinářských parků. Květná zahrada ovlivnila tvorbu zahrad na Moravě a vliv zámku sahal ještě dále, až do oblasti Podunají.

Zahrady a zámek v Kroměříži jsou výjimečně intaktním a zachovalým příkladem barokního aristokratického souboru (v daném případě sídla vlivného olomouckého biskupa), který se skládá z rezidence, Květné zahrady a rozsáhlé Podzámecké zahrady, která odráží též období romantismu 19. století.

Monumentální barokní zámek se nachází v severní části městského centra a je volně stojící budovou se čtyřmi křídly obklopujícími nádvoří ve tvaru lichoběžníku. Interiéry se vyznačují výjimečně bohatou výzdobou a hodnotnými uměleckými sbírkami. S Podzámeckou zahradou zámek spojují rozlehlé místnosti v přízemí (sala terrena), kde jsou jeskyně (grotty), z nichž jedna je napodobeninou dolu.

Podzámecká zahrada má rozlohu 58 ha a je osázena řadou exotických druhů stromů (jehličnatých i listnatých), a to jak solitéry, tak i skupinami. Rovněž se zde nacházejí i některé významné architektonické prvky, mezi něž patří polokruhová kolonáda v pozdně klasicistním slohu, zřízená v roce 1846 pro sochy z Pompejí, podle kterých má i svůj název: Pompejská kolonáda. Na západním okraji je honosná budova Maxova statku v empírovém slohu s působivým sloupovým a výraznými bočními křídly. Tři elegantní litinové můstky – Stříbrný, Vázový a Lucernový – byly vyrobeny v arcibiskupské slévárně. Původně barokní zahrada byla koncem 18. a počátkem 19. století pod vlivem romantismu přetvořena na krajinářský park.

Květná zahrada o rozloze 14,5 ha se nachází v jihozápadní části centra města. Jedná se o formální zahradu italského stylu, do níž se vstupuje 244 metrů dlouhou arkádovou lodžii se sochami a bustami, která se otevírá do první části zahrady, jejímž nejpůsobivějším prvkem je rotunda na osmibokém půdorysu. Geometrické partery, symetricky uspořádané kolem rotundy, obsahují bludiště a květinové záhony oddělené nízkými živými ploty. Na tuto část zahrady navazuje další, mezi jejíž hlavní prvky patří dva nízké valy s altánky a dvěma obdélníkovými bazény, symetricky založenými po obou stranách hlavní osy zahrady. Odtud lze vinoucí se pěšinou dojít k voliéře a nádhernému skleníku. Kompozice a vzhled Květné zahrady (1665–1675) jsou prakticky intaktní, což z ní činí mimořádně vzácný příklad barokní zahrady.

Kritérium (ii): Soubor v Kroměříži, obzvláště pak Květná zahrada jako jedna z nejdůležitějších zahrad své doby, hrál zásadní roli ve vývoji barokních zahrad a koncepcí rezidencí ve střední Evropě.

Kritérium (iv): Zahrady a zámek v Kroměříži jsou jedinečně zachovaným příkladem biskupského paláce a souvisejících zahrad ze 17. a 18. století.

Integrita

Statek obsahuje všechny důležité prvky k vyjádření výjimečné světové hodnoty, a to jak v případě bývalé barokní rezidence tak i obou zahrad. Jeho vymezení a rozloha jsou odpovídající.

Žádný z atributů statku není ohrožen. Zámek a přilehlá Podzámecká zahrada, stejně jako Květná zahrada, se nacházejí na území městské památkové rezervace, jež je shodná s nárazníkovou zónou. Na území statku i nárazníkové zóny nejsou očekávány žádné změny urbanistické struktury. Vizuální integrita statku není ohrožena. Podle platných předpisů a územního plánu podléhá nová výstavba v nárazníkové zóně a s ní spojená rizika předchozímu schválení příslušnými orgány včetně orgánů památkové péče.

Autenticita

Míra autenticity tohoto souboru je velmi vysoká. Zámek si ve vysoké míře udržel svoji původní podobu a výzdobu. Díky restaurátorským a renovačním pracím, opírajícím se o důkladné studie, získávají v současné době obě zahrady znovu svůj původní vzhled a krásu. Všechny tyto restaurátorské práce probíhají v souladu s osvědčenými postupy památkové péče a za použití historických materiálů a technologických postupů. Tyto principy se uplatňují též v případě obou zahrad a garantují tak ochranu jejich vysoké autenticity.

Podmínky ochrany a správy

Statek je chráněn zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Zahrady a zámek v Kroměříži byly prohlášeny národní kulturní památkou a tudíž podléhají nejvyššímu stupni právní ochrany týkající se památkové péče. Na soubor se rovněž vztahuje vyhláška ministerstva kultury č. 1589/78 VI/1, podle níž bylo historické jádro Kroměříže vyhlášeno městskou památkovou rezervací. Nárazníková zóna je vymezena na základě platných předpisů a odpovídá městské památkové rezervaci.

Zámek a zahrady jsou ve vlastnictví státu zastoupeného jím financovanou organizací – Národním památkovým ústavem¹. Management Plan je v účinnosti a jsou naplánovány jeho pravidelné aktualizace. Zodpovědnost za správu statku nese územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Kroměříži. Toto pracoviště rovněž odpovídá za plánování a zajištění údržby, provozu a propagaci památky. Jeho činnost je financována z prostředků NPÚ a z grantových a dotačních titulů programů Ministerstva kultury České republiky, jež jsou určeny k financování nemovitých kulturních památek a také z finančních prostředků vyčleněných z veřejných zdrojů. Z památkového hlediska je stav statku dobrý.

Od roku 2000 se na vnitrostátní úrovni připravují roční monitorovací zprávy, jež slouží správcům statku, Ministerstvu kultury České republiky, Národnímu památkovému ústavu a ostatním subjektům podílejícím se na výkonu správy statku.

¹ *Poznámka: Vzhledem k nedořešeným potenciálním vlastnickým změnám části tohoto statku v důsledku aplikace zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi, který je v České republice účinný od roku 2013, nelze zatím přesně upravit znění výjimečné světové hodnoty v oddíle Podmínky ochrany a správy, a proto zůstává text ve znění předloženém a schváleném Výborem světového dědictví v roce 2016. Po soudním dořešení majetkových vztahů bude dotčená část znění OUV opravena poté, kdy proběhne příslušná komunikace s orgány světového dědictví.*